

השחיטה נעשה האבר נבילה?

כי **האי**, אבר של עובר שיצא החוצה, **אית ליה תקנתא**, יש לו תקנה, **בחזרה**. שאם יחזיר העובר את האבר לפנים, הוא יהיה כשר ככל אברי העובר, וכפי שסובר רבי יוחנן [לעיל סח ב] שאם החזיר האבר, מותר האבר באכילה. (227)

ואילו **הא**, אבר בהמה שנתדלדל, **לית ליה תקנתא**, אין לו תקנה **בחזרה**. כי היות שהוא חלה ונתדלדל, אי אפשר שיחזור ויבריא. שהרי מדובר באבר שלקה ואין לו רפואה. ואם כן, לעולם לא יתכן שייך שיחזור למצבו והכשרו כבתחילה.

ומשום כך סובר רבי יוחנן, שלדעת חכמים שחיטה מטהרת רק את אבר העובר שיצא, אבל אינה מטהרת את אבר הבהמה שנתדלדל.

מיתבי ממה ששינונו בברייתא לעיל: אמר להם רבי מאיר לחכמים, לא ניתן לדמות שחיטת טריפה המטהרת מטומאת נבילה, לשחיטת אמו של עובר, שסבורים חכמים שהיא מטהרת גם את אבר עובר היוצא. כי אם טיהרה שחיטת טריפה אותה ואת האבר המדולדל שבה, שהוא דבר שהוא גופה של הבהמה הנשחטת, וכי תטהר אף את האבר היוצא של העובר, שהוא דבר שאינו גופה? בשלמא לדעת רבי שמעון בן לקיש, הסובר

שעל ידי השחיטה חכמים מטהרים אפילו את האבר המדולדל שבבהמה, הרי יש לפרש דברי רבי מאיר בברייתא, שלדברייהם, לשיטתם של חכמים **קאמר** להו רבי מאיר, ששחיטה מטהרת את האבר המדולדל שבבהמה.

אולם **לידי**, כלומר לדעת רבי מאיר עצמו, **לא שנא אבר דעובר שאין לו טהרה על שחיטת האם, ולא שנא אבר המדולדל דבהמה שאין לו טהרה על ידי שחיטת הבהמה**, לפי ששחיטה עושה ניפול [כפי שהובא בגמרא לעיל], **כי הדדי נינהו**, ששניהם לדעת רבי מאיר, שוים בדינם.

עד כאן מבארת הגמרא מדוע לדעת רבי שמעון בן לקיש, הסובר בדעת חכמים שאף אבר המדולדל שבבהמה נטהר על ידי שחיטה, אין כל קושיא.

אלא לדעת רבי יוחנן, הסבור שלא טיהרו חכמים על ידי שחיטה אלא רק אבר היוצא של העובר, אך אבר המדולדל שבבהמה אין לו טהרה על ידי שחיטה, **קשיא**, איך אמר להם רבי מאיר לחכמים [בברייתא שהובאה לעיל] "ואת האבר המדולדל", כאשר לדעת רבי יוחנן, כלל לא טיהרוהו חכמים?

אלא, אי אתמר, אם נאמרה מחלוקת רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, בדעת חכמים, **הכי אתמר**:

227. לעיל סח ב מביאה הגמרא שב'מערבא' אמרו כי לדעת רבי יוחנן אין לידה לאברים. ובפירוש הדברים נחלקו רש"י והגאונים. לדעת רש"י, כיון שאין לידה לאברים הרי שאבר היוצא, מועילה לו חזרה. ולדעת הגאונים אף

האבר מן התורה, ואפילו כך סוברים חכמים שאין שחיטה עושה ניפול, ומטהרתו השחיטה מידי טומאת נבלה, אפשר יהיה ליישב את דברי רש"י בפסחים, וריש לקיש הוא זה הסובר שהאבר אסור מן התורה. ויל"ע.

האבר המדולדל שבה", הכוונה היא שרבי מאיר פונה לחכמים שרק לדבריהם האבר המדולדל נטהר, אך הוא עצמו סבור ש"שחיטה עושה ניפול".

או, שאף לדעת רבי מאיר האבר המדולדל נטהר על ידי השחיטה. ובדבריו "ואת האבר המדולדל שבה" נתכווין לומר שאף לשיטתו האבר טהור.

ומכל מקום, אין קושיא מדברי הברייתא שהובאה לעיל.

אמר רבי יוסי ברכי חנינא: מאי טעמא, מהו טעמו דרבי יוחנן אליבא רבי מאיר, שיש חילוק בין אבר היוצא של עובר שאינו נטהר על ידי שחיטה, לבין אבר המדולדל של בהמה שנשאר טהור כשאר אברי הבהמה? (229)

אמר רבי שמעון בן לקיש: כמחלוקת רבי מאיר וחכמים בעוברים, בדינם של אברים היוצאים מעוברים [שלדעת רבי מאיר האבר טמא בטומאת נבילה אף שהאם נשחטה, ולדעת חכמים דינו כטריפה שחוטה], **כך היא מחלוקת ביניהם בדינם של אברין המדולדלין שבבהמה.**

ורבי יוחנן אמר: מחלוקת בין רבי מאיר וחכמים היא רק באבר היוצא דעובר. שלחכמים טהור ולרבי מאיר טמא.

אבל באבר המדולדל דבהמה, דברי הכל אין שחיטה עושה ניפול! וכאשר נשחטה בהמה שאחד מאבריה נתדלדל, הריהו נשאר בדינו ככל אחד מאברי הבהמה, וטהור. (228)

נמצא, שנחלקו רבי שמעון בן לקיש ורבי יוחנן בדעת רבי מאיר. האם דבריו לחכמים "לא אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת

לדעת רבי מאיר. הרי ודאי אבר המדולדל שבבהמה קל יותר מאבר היוצא של העובר. לפי שאין איסורו אלא מדרבנן כמבואר לקמן [עד א]. ואילו אבר היוצא של העובר, איסורו דאורייתא. יש להחמיר בו ולטמאו?

ותירץ, שמכל מקום, היה אפשר לומר שהיות וגזרו חכמים איסור אכילה על האבר [כדין אבר מן החין] היה להם לגזור בזה אף טומאה מאותו הטעם. ולכן מבררת הגמרא מהו טעמו של רבי מאיר שבכל אופן מטהר את האבר.

ועל דברי התוספות תמה המלוא הרועים, הרי עד כמה שאין אנו יודעים את טעמו של רבי מאיר [לדעת רבי יוחנן] מדוע שחיטה אינה עושה ניפול, אם כן, אף עצם החילוק בין אבר העובר לאבר מדולדל שבבהמה [שאבר מדולדל אינו אסור לאכילה מן התורה כאבר של עובר], אינו ידוע לנו. [שהרי רבי יוחנן סמך את דבריו

בלישנא דמערבא מודה רבי יוחנן כיון שיצא אין לו תקנה בחזרה. ודברי רבי יוחנן שאין לידה לאברים, מתייחסים למיעוט האבר הנשאר בפנים שאינו נאסר מחמת היוצא, שהרי אינו נחשב כילוד.

ולשיטת הגאונים הקשה הרשב"א מן הגמרא כאן שמשמע דלכולי עלמא מועילה חזרה לדעת רבי יוחנן, ומתירה את האבר היוצא. אכן ברא"ש ובר"ן שם ביארו שדברי רבי יוחנן כאן נאמרו רק ללישנא קמא שם שלדעת רבי יוחנן יש לאבר תקנה בחזרה. אך ללישנא דמערבא אין לו תקנה.

228. [אולם אסור באכילה. רש"י]

229. על שאלת הגמרא 'מאי טעמא' הקשו התוספות, מדוע נזקקת הגמרא לברר טעם הדבר

האי, אבר המדולדל, הוא גופה של בהמה, ולכן הוא נטהר הוא על ידי השחיטה.

ואילו **האי**, אבר העובר היוצא, לאו גופה הוא. ולכן אין לו טהרה על ידי שחיטת האם.⁽²³⁰⁾

אמר רב יצחק בר יוסף, אמר רבי יוחנן: הכל, בין רבי מאיר ובין חכמים, מודים, שמיתה עושה "ניפול". בהמה שיש בה אבר מדולדל, ומתה, נידון אבר זה כאילו נפל ממנה בחייה, ואינו נחשב כנבילה כשאר אברי הבהמה המתה, אלא הוא טמא בטומאת אבר מן החי.⁽²³¹⁾

ודין זה הוא רק כאשר מתה ונתנבלה הבהמה מעצמה. אך כאשר נשחטה הבהמה שנתדלדל אחד מאבריה, **אין שחיטה עושה ניפול**, אלא דינו של האבר המדולדל שטהור הוא ככל אברי הבהמה הנשחטת.

דנה הגמרא ומקשה: **במאי עסקינן**, על איזה

אבר נאמרו דברי רב יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן?

אילימא, אם דבריהם נאמרו **באבר דיוצא מן העובר**, שמיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול, הרי בדין זה **מיפלג פליגי**, נחלקו רבי מאיר וחכמים, אם שחיטת האם מטהרת את אבר העובר.

אלא על כרחך, דברים אלו נאמרו **באבר המדולדל דבהמה**. שאם מתה הבהמה, מיתה עושה ניפול באותו אבר וטמא בטומאת אבר מן החי, ואילו שחיטה אין עושה ניפול, וטהור האבר המדולדל כשאר אברי הבהמה השחוטה.

וקשה: למה צריך רבי יוחנן לחדש דינים אלו. והרי, דינה של מיתה עושה ניפול, **תנינא!?** כבר שנינו אותו. וכן הדין ששחיטה אינה עושה ניפול, אף הוא **תנינא!?**

מיתה עושה ניפול, **תנינא** שנינו במשנה

230. תמה הרשב"א, מדוע הוצרך רבי יוסי ברבי חנינא להשמיענו טעם זה, הרי כבר ייתא לעיל אומר רבי מאיר טעם זה מפורשות וכדבריו שם "אמר להם, אם טיהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל שבה דבר שגופה, תטהר את האבר דבר שאינו גופה!"? אם כן, רבי מאיר אומר זאת במפורש!

ומיישב הרשב"א, שאולי לא היתה הברייתא נודעת להם שהברייתא לא היו רגילות בבית המדרש. ולכן לא ידעה רבי יוסי ברבי חנינא.

231. רש"י מביא מדברי הגמרא לקמן [קכח ב] שהפרש בין טומאת נבילה לטומאת אבר מן החי, הוא בכך שאבר מן החי, בשר הפורש ממנו

שאינו באבר המדולדל אלא מצות פרישה בלבד, על כך שאין שחיטה עושה ניפול].
וכן יש לומר שזהו שתירצה הגמרא שחלוק אבר עובר מאבר המדולדל שזה גופה וזה אינו גופה.

ובקובץ ענינים תירץ, שאם לא הניחה הגמרא בשלב זה שחלוק אבר המדולדל מאבר העובר, הרי היה לה להקשות אף לדעת חכמים, המתירים אבר המדולדל אף באכילה מהתורה, במה שונה מאבר עובר האסור באכילה מהתורה. ומכך שלא הקשתה הגמרא זאת, משמע שכבר עתה ידוע שאין איסור אבר המדולדל לרבי מאיר, אלא מדרבנן ולא מדאורייתא. וקושיית הגמרא "מאי טעמא" היא רק לענין הטומאה. ומעתה מיושבים דברי התוספות היטב.

(232): דלהלן:

לצורך הבנת המשנה, יש להקדים:

א. לא כל חלק הפורש מן החי הוא "אבר מן החי", אלא רק אבר שלם נידון כ'אבר מן החי', אך אם פורשת חתיכת בשר מן החי, אין לה דין "אבר מן החי", אלא "בשר מן החי".

ב. בשר מן החי אינו מטמא טומאת אבר מן החי, ולא כל טומאה אחרת. לפיכך, אם לא נשטף הבשר במים או באחד משאר שבעה משקין לאחר שפירש, אינו טמא, ואינו מקבל טומאה. ואם נגע במשקה, הוכשר לקבל טומאה.

וכך הם דברי המשנה: בהמה שיש בה אבר מדולדל ובשר מדולדל [שפסקה חיותו ונתדלדל ותלוי בבהמה], אם מתה **הבהמה**, אין הבשר שפרש ממנה טמא בטומאת אבר מן החי [כפי שביארנו בהקדמה], וכדי לקבל טומאה, **הבשר צריך הכשר** על ידי מים או שאר משקין.

ואילו **האבר** המדולדל, **מטמא משום אבר מן החי**, לפי שמיתה עושה ניפול, ואינו

מטמא טומאת נבילה **משום אבר מן הנבילה**. כיון שמיתה עושה ניפול, הריהו טמא בטומאת אבר מן החי. ובשר שפרש מאבר מן החי, אינו טמא לא משום אבר מן החי ולא בטומאת נבילה, דברי **רבי מאיר**. [ואין חולק עליו בענין זה].⁽²³³⁾

ומדברי המשנה הללו עולה שמיתה עושה ניפול. ומשום כך אין חתיכת הבשר הפורשת מאבר המדולדל, טמאה טומאת נבילה. וכן האבר נידון כאבר מן החי ולא כאבר מן הנבילה. משום שמיתה עושה ניפול, ונידון האבר והבשר כאילו נפלו בחיי הבהמה.

וקשה כאמור, מדוע צריך לדברי רבי יוחנן שמיתה עושה ניפול?

וממשיכה הגמרא, ומקשה: הרי את הדין ששחיטה אינה עושה ניפול, **נמי תנינא**, אף אותו שנינו [במשנה שם]:⁽²³⁴⁾

נשחטה הבהמה שיש בה אבר ובשר מדולדלין, האבר והבשר אין בהם טומאת אבר מן החי מחמת עצמם, לפי שאין שחיטה עושה ניפול, אלא **הוכשרו** אברים הללו לקבל טומאה על ידי שנשטפו **בדמיה**, דברי **רבי מאיר**.

בסוף המשנה שם "ואינו מטמא משום אבר נבלה, דברי רבי מאיר. ורבי שמעון מטהר". מבואר שם שרבי שמעון לא חולק עליו בעיקר הדין שמיתה עושה ניפול, אלא בענין אחר. אבל רבנן ודאי לא חולקים עליו בזה. רש"י

234. תמהו התוספות, עד כמה שמקשה הגמרא על דין זה ששחיטה עושה ניפול, שכבר שנינו אותו במשנה, אדרבה, הרי ממשנה זו יש לתמוה על רבי שמעון בן לקיש הסובר שאף באבר

טהור, לפי שאין אבר מן החי מטמא אלא כאשר הוא אבר שלם, ויש בו בשר גידים ועצמות כברייתו, אבל נבילה, כל כזית ממנה, טמא טומאת אב הטומאה בפני עצמו.

232. לקמן [קכז א].

233. רש"י. ואף שרבי שמעון חולק עליו במשנה שם לקמן [קכז א] "נשחטה הבהמה הוכשרו בדמיה, דברי רבי מאיר. ורבי שמעון מטהר". וכן

מכל מקום, מכך שאין האבר והבשר המדולדלין טמאים בטומאת אבר מן החי, מוכח שאין שחיטה עושה ניפול.

דוחה הגמרא וומתרת: **אי**, אם רצינו להוכיח **מההיא**, ממשנה זו, שלדעת רבי

רבי שמעון אומר: **לא הוכשרו לקבל טומאה על ידי הדם**,⁽²³⁵⁾ וכל עוד לא נשטפו על ידי משקה, הם אינם מקבלים טומאה. וטעמו, שאין בכח הבהמה עצמה, להיות סיוע עבור הכשר טומאה לאבר של עצמה.⁽²³⁶⁾

האברים המחוברים חיבור קלוש כל כך מוכשרים אף הם. ומשום כך מבארים התוספות, חולקים הם על רב אשי הסובר שהמחלוקת היא בשאלה האם עצם דם השחיטה מכשיר או לאו.

236. כך פירש רש"י וכן הסכימו התוספות. ועל דברי המשנה הללו הקשו התוספות:

א. הרי מן התורה האבר מותר כדברי רבי יוחנן לקמן [עד א], אם כן, מדוע צריך הבשר הכשר לקבל טומאה על ידי הדם. הרי רבי יוחנן עצמו סבור שלדעת רבי מאיר לקמן [עד ב] אין הדם מכשיר, אלא עצם השחיטה היא שמכשירה את האבר לקבל טומאה. וכדברי רבי שמעון. נמצא, שאין צריך לדם כדי להכשיר. ודברי רבי מאיר "הוכשרו בדמיה" אינם מובנים, שהרי די בשחיטה?

ב. אף לרבי שמעון שהוא בעל השיטה שבשר הבהמה ואבריה מוכשרים על ידי השחיטה, יש להקשות. שהרי את דבריו במשנה המובאת כאן "רבי שמעון אומר לא הוכשרו" מפרש רב אשי לקמן [קסח א] שכוונתו שלא הדם מכשיר, לפי שאין הכשר בא כלל על ידי דם אלא השחיטה היא שמכשירה. ואבר זה, אף השחיטה לא מכשירה אותו לקבל טומאה משום שאינה מתירתו באכילה [שהרי אבר מדולדל אסור באכילה כאמור]. כיון שרק כאשר מתירה השחיטה באכילה, מכשירה אף לקבל טומאה כדין "אוכל". מה שאין כן אבר המדולדל שאינו מותר לאכילה אף אינו כשר לקבל טומאה. ומקשים התוספות, הרי מן התורה מותר האבר לאכילה. ואם כן, מן התורה ראוי שהשחיטה

המדולדל סוברים חכמים ששחיטה עושה ניפול?!

235. מכך שאומר רבי שמעון "לא הוכשרו" ולא אמר "אין הדם מכשיר" מדייקים התוספות כפי שתי השיטות בגמרא לקמן [קכז ב] בביאור המחלוקת בין רבי מאיר ורבי שמעון:

א. המחלוקת היא בשאלה האם הבהמה כולה נעשית יד לאבר אחד "להעביר" לו את ההכשר לקבל טומאה. לרבי מאיר נעשית יד ולפיכך הוכשר האבר המדולדל מחמת הדם ששטף את אזור סימני השחיטה. ולרבי שמעון אין נעשית יד ולפיכך אינו מוכשר לקבל טומאה.

לפי שיטה זו מדייקים התוספות את דברי רבי שמעון "לא הוכשרו", כלומר שרק האברים הללו הנידונים כאן, לא הוכשרו. אך הדם עצמו מכשיר [ועיין רש"י שם].

ב. שיטה נוספת מובאת בגמרא שם בשם אב"י, שנחלקו האם כאשר אוחז באבר הקטן המדולדל ואין שאר הבהמה נמשכת אחריו ועולה עמו אלא מתנתקת היא ממנו מיד, האם אף באופן זה מוכשר האבר מכח הדם ששטף את הבהמה. לדעת רבי שמעון הואיל ואין "גדול" כלומר שאר הבהמה עולה עמו, עם האבר הקטן המדולדל, אין הוא נחשב כגוף אחד עם הבהמה ואינו מוכשר מחמתה. ולדעת רבי מאיר נחשבים כאחד, הואיל ואם אוחז ומעלה את גוף הבהמה עולה עמה האבר המדולדל, די בכך כדי שתחשב כגוף אחד.

ואף זאת מדייקים התוספות מלשון רבי שמעון "הוכשרו". כלומר, שהמחלוקת היא האם

מאיר הוכשרו האברים לקבל טומאה על ידי הדם, **היה אמינא**, היינו אומרים שאכן לדעת רבי מאיר אבר המדולדל שבבהמה נעשה נפול על ידי שחיטה וכמו אבר היוצא של עובר, ומטמא טומאת אבר מן החי. **ומאי**, מה שנאמר במשנה שם "הוכשרו בדמיה", הכוונה היא א[על] **הבשר** המדולדל, שטהור מדין "בשר מן החי", ששנינו כי בשר הפורש מן החי טהור, ואינו כאבר מן החי. ונמצא שצריכים אנו לדברי רב יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן ששחיטה אינה עושה ניפול, ואף אבר המדולדל טהור.

נמצא, שמדברי רבי מאיר במשנה, אין ללמוד על טהרתו של אבר המדולדל שבשחוטה. לפי שצריך ללמוד בשר בהמה ובשר האבר כאמור. ואם כן, שוב צריכים אנו לדברי רב יצחק בשם יוסף בשם רבי יוחנן ששחיטה אינה עושה ניפול, ואף אבר המדולדל טהור.

מקשה הגמרא: **ומאי אולמיה**, במה גדול כוחו **דהאי** של בשר הפורש מן האבר, **מהאי** מבשר הפורש מן הבהמה. שאף על פי ששונים במשנה שבשר הפורש מן החי צריך הכשר על ידי הדם, צריכה המשנה אף להשמיענו שבשר הפורש מאבר מן החי, יש לו הכשר על ידי הדם?

ומתרצת הגמרא: צריך להשמיע באופן מיוחד את דינו של בשר הפורש מן האבר, כי **סלקא דעתך אמינא**, היינו אומרים שה**ואיל** וכאשר היה בשר זה חלק מן האבר היה **מטמא טומאה חמורה** כנבילה [שמטמאת אדם וכלים] **אגב אביו**, היינו האבר מן החי עצמו, שחתיכת בשר זו היתה חלק ממנו, **אימא**, היינו אומרים כיון שכבר היה בשר זה חלק מטומאה חמורה, **לא**

מאיר הוכשרו האברים לקבל טומאה על ידי הדם, **היה אמינא**, היינו אומרים שאכן לדעת רבי מאיר אבר המדולדל שבבהמה נעשה נפול על ידי שחיטה וכמו אבר היוצא של עובר, ומטמא טומאת אבר מן החי. **ומאי**, מה שנאמר במשנה שם "הוכשרו בדמיה", הכוונה היא א[על] **הבשר** המדולדל, שטהור מדין "בשר מן החי", ששנינו כי בשר הפורש מן החי טהור, ואינו כאבר מן החי. ונמצא שצריכים אנו לדברי רב יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן ששחיטה אינה עושה ניפול, לפי שמדברי רבי מאיר, לכאורה, אין ללמוד זאת.

מקשה הגמרא: **וחא**, הרי במשנה שם "הוכשרו בדמיה" בלשון רבים **קתני**. ואילו היתה הכוונה רק לבשר המדולדל, היה צריך להיאמר "הוכשר". ואם כן, בהכרח שכונת רבי מאיר גם לאבר המדולדל! ושוב נמצא שדברי רבי מאיר מהווים מקור לדין "שחיטה אינה עושה ניפול" [ושוב יש להבין מהו הצורך בדברי רב יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן ששחיטה אינה עושה ניפול?]

ומתרצת הגמרא: **מזה דתימא**, היינו אומרים שדברי רבי מאיר במשנה "הוכשרו", כוונתם שחד הכשר אחד על ידי הדם יש **לבשר הפורש מן הבהמה**, שכאמור טהור ואין לו הכשר לקבלת טומאה אלא על ידי הדם, ואילו **חד** ההכשר השני שנעשה על ידי הדם,

תכשיריהו לקבל טומאה?

ומיישבים: לעיל לו ב מבואר שחלות ההכשר על ידי השחיטה, היא מדרבנן. ואילו מדאורייתא אין הבשר מקבל טומאה על ידי השחיטה לבד. וכיון שאבר המדולדל אסור מדרבנן, לא מוכשר

על ידי השחיטה שהיא הכשר מדרבנן. משום שלרבנן, אין זה "אוכל".

ולכן לרבי מאיר נעשה ההכשר רק על ידי דם שהוא משקה המכשיר מדאורייתא. ואילו רבי שמעון סובר שאין דם מכשיר כלל.

דרבה בר בר חנה קאי כוותיה, אף הוא הביא כן משמו של רבי יוחנן, וכדלהלן:

דתניא: נאמר [שמות כב ל] "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו" — להביא האבר והבשר המדולדלין שבבהמה, ובחיה, ובעוף, ושחטן את אלו, שהן האבר והבשר המדולדלין, אפורין באכילה. (240)

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אין טו-א בהן באבר ובבשר המדולדלין הללו איסור אבר מן החי מדאורייתא, אלא מצות "פרוש" בלבד. כלומר, חכמים ציוו על הפרישה

ליבעי, אינו צריך הכשר על ידי מים כדי לטמא, אלא מקבל טומאה מאיליו אף בלא הכשר.

קמשמע לה, שאף בשר מן האבר אין לו הכשר לקבל טומאה, (237) אלא רק על ידי דם הבהמה, (238) כדין כל אוכלין שאינם נטמאים אלא על ידי הכשר. (239)

אמר רב יוסף: נקוט דברי הרב יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן בידך, שלדברי הכל אין שחיטה עושה ניפול, ולא כמו שהובא בתחילה בשם רבי יוחנן ששחיטה עושה ניפול.

239. לקמן [קכא א] ובנדה [נא א] מובא המקור לכך שאוכלין צריכים הכשר על ידי מים כדי לטמא טומאת אוכלים, מן הכתוב [ויקרא יא לח] "וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו, טמא הוא לכם". ודורשת הגמרא: מה זרעים שאין סופם לטמא טומאה חמורה [אדם וכלים בכזית] וצריכים הכשר, אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה צריך הכשר. [פרט לנבלת עוף טהור שהואיל וסופה לטמא טומאה חמורה אם אכלה, לפיכך אין צריכה הכשר לטמא טומאת אוכלין]. לפי דברים אלו, מפרש רש"י את הדין שאף כאן צריך הבשר שפרש מן האבר, הכשר על ידי מים. משום שאף על פי שבתחילתו הוא אבר מן החי המטמא טומאה חמורה, מכל מקום, היות ופרש הבשר אין סופו לטמא טומאה חמורה ולכן צריך הכשר על ידי מים לטמא טומאת אוכלין.

240. בביאור דרשה זו, ראה בתורה תמימה [שמות כב ל שביאר על פי דברי הרמב"ם מאכלות אסורות ד,ו], שתיבת "בשר" בפסוק זה, היא לכאורה מיותרת, כי די היה לכתוב לומר "טרפה בשדה לא תאכלו"?

237. ואם נחתך כל האבר המדולדל קודם שנשחטה הבהמה, ולא נגע בדמיה ואחר כך פירש הבשר ועדיין לא הוכשר על ידי הדם לקבל טומאה. רש"י.

238. הקשו התוספות: לדעת רבי שמעון הסובר שלא הוכשרו, משמע רק שהבשר הפורש לא הוכשר מכח שחיטת הבהמה. אולם בפני עצמו יש לפורש את היכולת להיות מוכשר ולקבל טומאה.

וקשה, היאך יכול הבשר הפורש לקבל טומאה בפני עצמו והרי אינו ראוי להאכילו לאחרים שהרי שחיטה עושה ניפול כמבואר לכאורה במסקנת הגמרא. ואם כן, בשר מן החי אינו קרוי אוכל [כמבואר ב"קכו א] והיאך מקבל טומאת אוכלין?

ותירץ, כי דברי רבי שמעון "לא הוכשרו" נאמרו רק לדעת חכמים. כלומר, לדבריכם חכמים שאתם סוברים שאף אוכל שאי אפשר להאכילו לאחרים, יכול לקבל טומאה, הרי שכאן לא הוכשרו. ורבי שמעון עצמו סבור כאמור שלא יתכן בהם כלל הכשר.